

A APORTACIÓN DE BELUSO Á GAITA NA INFANTERÍA DE MARINA ESPAÑOLA

Por: Staffan Mörling

A segunda semana de agosto é tódolos anos dedicada na hanseática cidade de Visby, capital da illa de Gotland no Báltico, á experimentación da cultura medieval. Escóitase moita gaita, e a que máis se oe é a gaita galega, cantareira e alegre. Como era natural, deuse, fai tres anos coido, unha conferencia sobre a gaita. O conferenciante dixo, entre moitas outras cousas, que o uso da gaita no ámbito castrense foi un fenómeno que apareceu moi tarde.

Esta constatación do conferenciante fíxome recordar un relato do entrañable gaiteiro D. Manuel Barros Comedeiro, excelente representante da tradición gaiteira da parroquia de Beluso, concello de Bueu, que eu apuntara uns anos antes.

É o relato, ao parecer factual, de como se impulsou nun momento non demasiado distante, o exercicio da música de gaita na Infantería de Mariña española. Tantas veces, nos actos na explanada da Escola Naval Militar de Marín, eu gozara de oír as gaitas da Banda de Música interpretar un ritmo de muiñeira e ver o Batallón de Alumnos desfilar aos acordes de:

Na beira do mar,
hai moito que ver,
baila miña Maruxa,
baila na punta do pé.

¡ Un elemento cultural que vinculaba a Armada a Galicia ! Como unha vez orixinou esta tradición a gaita galega nunha banda de música da Mariña de Guerra contoumo Manuel Barros así:

Sí, foi en 1932 que empecei a tocar a gaita, cando o meu irmán foi ao servizo. Aínda non era guerra.

En Cartaxena, en 1939, estaba comigo Riobó o da zapatería de aquí, de Bueu. A el gustáballe moito o baile, pero o malo era que non sabía bailar. Fomos ao baile un día e vimos sentada alí a unha chica moi guapa, pero guapa, guapa.

Díxennlle a Riobó: - “Vamos a ver se ela baila”

- “¡ Ai !, ela, ela non che baila, nin falar”

Pero achegueime e díxennlle á chica:

- “Señorita, ¿Baila vostede?”

E ela veume, e bailaba moi ben e eu, bailando con ela, chisqueille un ollo a Riobó, que estaba aí só, dicindo: - “ ¡Me cachis unha ...!”

Pero no medio do baile, ao dar unha volta, pasoume que se me escordou un brazo. Ben, tiven que deixar de bailar, pero a chica bailara tan ben e era tan guapa, que eu pregunteille se quería ser a miña noiva e ela deume palabra. Pero, cando ela ía cara á porta coas amigas dinme conta de que non tiña dunha perna máis que a metade. Non se lle notara cando bailaba, en absoluto, pero ao andar, notábaselle moito.

A causa do brazo escordado déronme quince días de permiso e cando volví trouxen a gaita. Unha noite quedáramos de ir ao baile, pero facía un temporal horrible, non se podía ir á cidade e quedamos no cuartel. Pero, para non quedar sen baile, saquei a gaita e toquei.

Oíase ben, e como era noite, escoitouno o capitán que estaba de garda. Veu ao noso dormitorio, onde estábamos de festa a toda marcha e, ao abrir a porta, ou un segundo antes, tirei a gaita por debaixo da cama e metínme debaixo da saba con botas e todo.

- Parece que oín unha gaita.

- Si, mi Capitán, - dixo o compañeiro máis próximo a el con moito medo - .

- ¿Onde está a gaita?

E así foi como tiven que saltar ao chan eu e sacala. O capitán, ao verme saír de entre as sabas coas botas e todo non puido disimular a sorpresa. Despois quitouse a correaxe coas pistolas e a chaqueta e arremangou a camisa e dixo: - ¡A bailar! . E eu toquei unha peza e bailaron todos.

Logo dixo o capitán que nos deitáramos a durmir porque xa estaba ben. Chamábanlle capitán “Checa”, porque erguía moito o brazo. Era de Lalín.

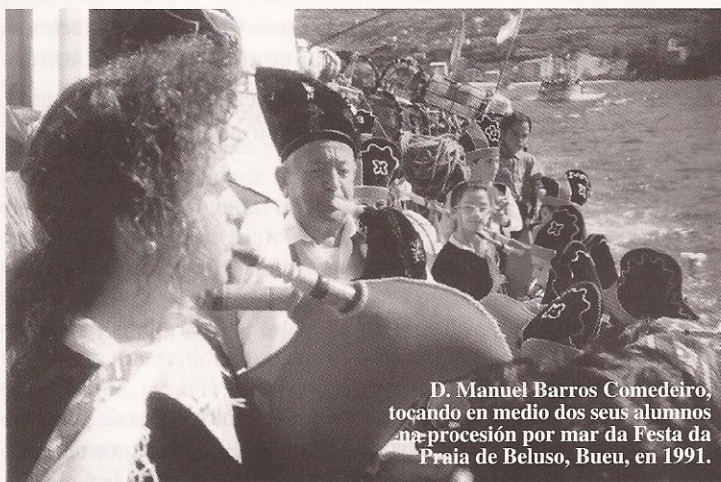
**VIAJES
CALVITOUR**

Agencia de Viajes **sercom** grupo
viajes calvitour agencia asociada
C/ Tiro Naval Janer nº 33 bajo - 36900 - MARÍN (PONTEVEDRA) - Tfno.: 660 990 309 - Tfno. y Fax: 886 20 27 93
E-mail: viajescalvitour@gruposercom.com - www.gruposercom.com - www.viajescalvitour.gruposercom.com

Ao día seguinte, cando estaba a compañía formada, empezaron os altosfalantes:

- Manuel Barros Comedeiro ... Que me presentara.

Pensei: - Aínda non pasou todo.... . O capitán "Checa" preguntoume, se me gustaba a comida e despois levoume á cociña. Mandou ao cociñeiro poñerme moita carne. Despois preguntou, se eu tiña ganas de ir de permiso á casa. Eu díxenlle que si, un tanto sorprendido. El díxome que, despois de descansar na casa dous ou tres días, fora a Vigo a un establecemento de música en Velázquez Moreno e que me fixera cargo de trinta e dúas gaitas, que as probara e as embalara. Está todo falado, - dixo -, todo pagado.

D. Manuel Barros Comedeiro, toçando en medio dos seus alumnos na procesión por mar da Festa da Praia de Beluso, Bueu, en 1991.

Así o fixen e cando volví a Cartaxena estaban xa as gaitas alí, porque o transporte tamén fora arranxado de antemán.

Comezamos a buscar xente en Cartaxena entre os galegos destacados alí para formar unha banda de gaitas, pero non había bastantes. Tivemos que completar a banda con catro andaluces. Eles non querían tocar a gaita. E que non, pero que non querían.

Había un brigada na banda e el preguntoulles aos andaluces eses:

- ¿Queredes saír da banda, ou queredes tocar a gaita?.

De modo que quedaron para tocar a gaita e como as gaitas eran en natural, en do natural, non tiñan nada de raro.

Estabamos preparando para o desfile a peza esa de: "Baila miña Maruxa..." e xuntábanse na porta do local outros andaluces

e, claro, ao principio as gaitas chiaban e os andaluces facían moita burla; o andaluz para o piropo ten un gusto especial.

Logo, cando eu viña polo patio, estaban nel uns andaluces e gritaron tras de min:

- ¡Que calle el chiribío!

Iso non me gustou e comenteino co brigada, que era de Vigo. Mandou formar á compañía e os que gritaran o do "chiribío" facíanse os morosos para formar, así que se notou ben quen fora. O brigada foi xunta deles e colleunos polas orellas e ¡ escoitei triscar as orellas deles ! Levounos así, das orellas, á perruquería e nela tirownos ao chan, facéndolles caer de fusiños nun montón:

- ¡Perruqueiro! ¡ Deixe de atender aos que vostede ten esperando e corte primeiro o pelo a estes dous. Córtelle ao cero!. Despois aféitelles a cabeza para que as chicas non lles fagan caso!

Á tarde coincidín con eses dous andaluces na porta, no portal de saír á rúa e díxenlles:

- ¡Que guapos estades!

Veu á porta do cuartel o irmán daquela moza coa que bailara e preguntoume que palabra era esa, a miña. Que fora eu á alameda a tal hora da tarde. Fun á alameda e cando estaba entrando nela vin á rapaza entre as amigas, coxeando, e non fun capaz de ir xunta ela. Fíxoseme costa arriba, din media volta e marchei.

Conseguimos facer esa banda de gaitas en Cartaxena porque había alí mallorquinos tamén, e a gaita mallorquina tócase como a galega. A noite antes do desfile había temporal de vento e chuvia. Todos pensabamos: "Desfile ningún", Pero á madrugada parou de chover e despexou e, como o clima alí e cálido, todo secou co primeiro sol que se presentou nun ceo limpo.

Eramos de banda de gaitas e outros músicos, un grupo tan longo como a rúa do Príncipe en Bueu. Cando desfilamos, case non fun capaz de soprar pola gaita. Coa emoción os beizos non me querían obedecer.

Despois fomos ao Desfile da Victoria. Coido que ese foi o principio da banda de gaitas na Infantería de Mariña. Eu era infante de mariña pero sen graduación especial, soldado raso. Pero como para o baile, no que coñecín a esa chica non querían soldados de terra senón da Mariña ou Infantería de Mariña, tiñamos mellor presentación e fun a aquel baile.

(Relatado por D. Manuel Barros Comedeiro na localidade de Achadiza, Bueu, Pontevedra, o quince de febreiro de 1993. Apuntado por Staffan Mörling no mesmo día.)

P. S. : As gaitas aquelas en 1939 tiñan o vestido do fol das cores vermella e gualda, os da bandeira española.

EN TEMPORADA:
Caza
Lamprea
Angulas
-
AMPLIA CARTA

Restaurante

Casa Dora

José del Río, 6 - Teléf.: 986 881 383 - MARÍN

